

Ἐλεύθερη πληροφόρηση

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: Ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος ΝΙΚΟΛΑΗΜΟΣ

Ἀριθμός φύλλου 333

Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 2014

«Ἀρχή τῆς Ἱερουργίας δοξολογία»

Μᾶς παρακάλεσαν ἄρκετοί ἀγαπητοί καί σεβαστοί ἀδελφοί, στά πλαίσια τῆς ἀνάδειξης τῆς χαρισματικῆς μορφῆς τοῦ μακαριστοῦ πατέρα μας, μητροπολίτου Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος Νικοδήμου, νά μεταφέρουμε στό περιοδικό μας καί μερικά θεολογικά κείμενά του, γιά νά τονιστεῖ ιδιαίτερα καί αὐτή ἡ πτυχή τῆς μεγάλης προσφορᾶς του στήν Ἐκκλησία. Ἀνταποκρινόμαστε στήν παράκληση αὐτή καί παραθέτουμε σήμερα ἓνα κεφάλαιο ἀπό τό βιβλίό του “**Θυσίαν αἰνέσεως**”, βιβλίο πού ἐπιχειρεῖ νά προσεγγίσει τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὑπομνηματίζοντας καί σχολιάζοντας τό κείμενο τοῦ Νικολάου Καβάσιλα: “**Εἰς τήν θείαν λειτουργίαν**”.

«Ἀρχή δέ αὐτῷ τῆς ἱερουργίας δοξολογία· “Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος”»

Ἡ ἐναρκτήρια προσευχή τοῦ ἱερέα κατά τήν τέλεση τῆς Λειτουργικῆς Ἱερουργίας εἶναι ἡ δοξολογία: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»

(ΙΒ΄ Περί τῆς ἐν ἀρχῇ δοξολογίας, “Εἰς τήν θείαν λειτουργίαν”, Νικολάου Καβάσιλα, Ε.Π.Ε., τ. Φ22, σελ. 74)

«Ἀρχή τῆς Ἱερουργίας δοξολογία»

Ἡ πρώτη φάση, ἡ εἰσαγωγική πράξη στό μεγάλο γεγονός τῆς Εὐχαριστιακῆς μας λατρείας εἶναι ἡ ἔκχυση τῆς πηγαίας Τριαδολογικῆς δοξολογίας μας. Ἡ ἐκστατική ἀναφορά τῶν προσώπων μας καί ὁλόκληρης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας κοινότητος στό ὑπερούσιο Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καί στό θεϊκό Του μεγαλεῖο. Οἱ πρῶτες λέξεις τῆς κοινῆς, λειτουργικῆς προσευχῆς μας, πού ἀνοίγουν τό διάλογο τῆς ἀγάπης μέ τόν «*καθήμενον ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ*» καί ἐγκαινίζουν τήν προσφορά τῶν δώρων μας, εἶναι οἱ ἐκφραστικές τοῦ θάμβους καί τοῦ δέους μπροστά στόν ἄναρχο Πατέρα, στό σαρκωμένο Λόγο καί στό Πνεῦμα τῆς ἀλήθειας καί τῶν μεγάλων, πνευματικῶν, δωρεῶν. Ἡ στάση τῆς ἐκπληξης, ἡ ἐκφραση τῆς βαθειᾶς ἱκανοποίησης, ὁ λόγος τοῦ θαυμασμοῦ καί ὁ ὕμνος τῆς ἀναγνώρισης καί τῆς λατρείας.

Κάθε φορά, πού προσερχόμαστε στό Νάο τοῦ Θεοῦ, δρασκελίζουμε τήν Πύλη του μέ ἀποσκευές τίς θετικές ἢ ἀρνητικές, κοσμικές, ἐμπειρίες μας. Τίς ἄμωμες ἢ τίς ρυπαρές. Τά πολύτιμα θησαυρίσματα ἢ τά ἀποκρουστικά λύματα τῆς καθημερινότητος. Τά σκιρτήματα τῆς χαρᾶς καί τά βιώματα τοῦ πόνου. Τή δοκιμή τῆς εὐτυχίας καί τή γεύση τῆς ἀπογοήτευσης.

Τό περπάτημά μας στούς δρόμους τῆς ἱστορίας εἶναι μόχθος, πρόσκαιρη ἱκανοποίηση, ἰδρώτας, δάκρυ καί ἐμπλοκή στήν ὁδύνη. Μιά προσω-

πική περιπέτεια, πού ἔχει ἀφετηρία τό λίκνο καί τέρμα τό μνήμα. Μιά περιπλάνηση ἀπό τό ξέφωτο στό πυκνό δάσος. Ἀπό τό ὁμαλό στό τραχύ. Ἀπό τό γνώριμο στό ἄγνωστο. Οἱ ἐναλλαγές πυκνές καί, ἀπρόσμενα, συνταρακτικές. Περπατώντας, προσεγγίζουμε τήν εὐτυχία. Ἀνοίγουμε μαζί τῆς διάλογο. Συνοδοιποροῦμε γιά λίγο. Καί, ξαφνικά, τή χάνουμε στή στροφή τοῦ δρόμου. Ἀπό κεῖ καί πέρα βιώνουμε τή στέρησή της. Νοιώθουμε ἀδικημένοι καί πικραμένοι. Τά ἐπόμενα βήματά μας πληγώνουν τή σάρκα μας καί τήν ψυχή μας. Σκληρές οἱ καινούργιες ἐμπειρίες μας. Τό κλάμα ἀναβλύζει ἀπό τίς πηγές τῶν ματιῶν μας. Κυλάει ζεστό. Ξεπλένει καί ἐξαλείφει τίς ἀγαθές μνήμες. Ἀποτυπώνει στό πρόσωπο τίς ρυτίδες τῆς ὁδύνης.

Τά περιστατικά, οἱ συμπεριφορές, οἱ ἐπιτυχίες, οἱ διαψεύσεις, τά «σύν» καί τά «πλήν» καταχωροῦνται ὅλα, καθημερινά, στό προσωπικό μας ἱστορικό λεύκωμα. Συγγράφουν τό χρονικό τῆς γήινης πορείας μας. Τή δράση μας καί τήν ἀντίδρασή μας μέσα στό χρόνο καί στόν περίγυρο τῶν ἀνθρώπων. Χαράσσουν τά τυπώματα τῆς καταξίωσης ἢ τίς οὐλές τῆς περιπέτειας στήν ὄψη καί στό μέσα κόσμο. Εὐφραίνουν τήν ψυχή ἢ ἀνοίγουν πληγές. Ἐπηρεάζουν, θετικά ἢ ἀρνητικά, τά ὁράματα. Κινητοποιοῦν ἢ φρενάρουν τά αἰσθήματα. Ζωγραφίζουν τό φωτεινό ἢ τό πένθιμο πρόσωπο. Τό ἀνοιξιάτικο ἢ τό φθινοπωρινό κλίμα τῆς προσωπικότητάς μας. Ἐγγίζουν, σέ διαφορετική κλίμακα καί μέ διαφορετικό ρυθμό, τίς χορδές τῆς ψυχῆς

μας. Καί μορφοποιούν τό πανηγυρικό ἢ τό λυπητερό μέλος, πού τό κοινοποιούμε στό κοντινό περιβάλλον καί τά αἰτήματα, πού βιαζόμαστε νά τά ἀποθέσουμε στή βάση τοῦ Σταυροῦ.

Μέ τέτοιο ψυχικό σύνδρομο καί μέ τέτοιο «πλήρωμα» τοῦ λογισμοῦ καί τῆς καρδιάς ξεκινᾶμε συχνά, γιά νά πορευτοῦμε στό Ναό. Μέ φορτίο τά πρόσκαιρα ἀποκτήματα τῆς χαρᾶς ἢ τά νωπά κεντήματα τῆς θλίψης. Καί αὐτά, ἄλλοτε σέ ἔξαρση καί ἄλλοτε σέ ὕφεση. Περπατᾶμε, πότε μέ ἔντονη τήν ἀνησυχία καί καταθλιπτικό τό στεναγμό καί πότε μέ καταπραῦμένη τήν ψυχή καί γαληνεμένη τή διάθεση. Πάντα, ὅμως, μέ ὑπερπληρωμένο τό καλάθι τῶν ἀνθρώπινων προβληματισμῶν καί μέ παγιωμένο τό σύστημα τῆς ἐγκοσμιοκρατικῆς διαλεκτικῆς μας. Ἐπισκεπτόμαστε τό Ναό τοῦ Θεοῦ, γιά νά ζητήσουμε προστασία καί βοήθεια στά ἀνθρώπινα σχέδια. Ἡ γιά νά καταθέσουμε τήν εὐχαριστία μας, ἐπειδή στό πρόσφατο παρελθόν ἀπολαύσαμε τίς ὑλικές παροχές τῆς ἀγάπης τοῦ ὑπερουσίου Πατέρα.

Καί ἐνῶ αὐτά εἶναι τά τυπώματα τῶν ψυχῶν μας καί τά κίνητρα πού μᾶς σπρώχνουν στό Ναό, ὁ λειτουργός, ἐπιτελώντας χρέος θεοδίδακτο, μᾶς δίνει, ἀπό τήν πρώτη ἀρχή τῆς Λειτουργικῆς ἀναφορᾶς μας, τό σύνθημα γιά μιά ὑπαρξιακή ἀπελευθέρωση καί ἀνύψωση. Μᾶς καλεῖ, ἐν συνείδητα, μέ καταβολή θέλησης καί μέ εἰσφορά αἰσθημάτων ἀγάπης, νά ὑπερβοῦμε τό πλέγμα τῶν ἐμπειριῶν τῆς καθημερινότητος. Νά ἀφήσουμε

κατά μέρος τίς χαρές καί τίς λύπες μας. Νά ἀνυψωθοῦμε στήν οὐράνια πόλη τοῦ Θεοῦ. Καί νά δοθοῦμε στήν ὁμόφωνη, κοινή δοξολογία τοῦ «*καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου*» (Ἀποκάλυψη δ' 10). Νά ποῦμε ὅλοι μαζί, μέ μιά φωνή καί μέ τήν ἴδια θέρμη καρδιάς: «*Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...*». Εἶναι εὐλογημένη, ἀξιοσέβαστη καί ἀξιοτίμητη ἡ οὐράνια Βασιλεία, πού εἶναι δημιουργία καί ἀνήκει στήν κυριαρχία τοῦ προαιώνιου Πατέρα καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Κατά τήν προλογική, λατρευτική προσέγγισή μας στό μυστήριο τῆς Σάρκωσης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί τῆς Μεγάλης Θυσίας, ἀφήνουμε κατά μέρος ἀνθρώπινα προβλήματα, φροντίδες καί ἀγωνίες. Τόν κόσμο, πού μᾶς περιβάλλει καί μᾶς ἐπηρεάζει καί τίς ποικίλες, κοσμικές ἐμπειρίες μας. Καί δρασκελίζουμε, εὐχαριστιακά καί δοξολογικά, στό μυστικό κόσμο τοῦ Θεοῦ. Ὑπερβαίνουμε τό «ἀνθρώπινο» καί τό «γήινο». Τό «ἐδῶ» καί τό «τώρα». Καί διακριτικά ἀνυψώνουμε νοῦ καί καρδιά, λογισμό καί αἰσθήματα στόν ὑπέρλαμπρο θρόνο τῆς Χάριτος. Στόν «Αἰώνιο» καί στόν «Ἀπειρο». Στό Θεό Δημιουργό καί Πατέρα. Ἀτενίζουμε τόν «ζῶντα Κύριο». Αὐτόν, πού κόσμησε τούς οὐρανούς καί χαρίτωσε τήν εἰκόνα Του, τόν ἄνθρωπο. Χαιρόμαστε τήν αἰώνια Βασιλεία Του. Συντονιζόμαστε μέ τή δοξολογία τῶν ἀγγέλων, πού κυκλώνουν τό «*ἐσφαγμένο ἀρνίον*» (Ἀ-

ποκάλ. ε' 6). Συναντᾶμε τίς καταξιωμένες καί φωτεινές φυσιογνωμίες τῶν ἁγίων. Μπαίνουμε στήν παρεμβολή τους. Καί δανειζόμαστε τίς προσευχές τους. Ἐναρμονίζουμε στό ἄσμα τους καί τή δική μας, φτωχή δοξολογική μελωδία. Προσφέρουμε ὕμνο καί προσφερόμαστε ὁλοκάρδια. Ἀποθέτουμε στό βάθρο τῆς θείας Ἀγάπης τήν εὐωδιαστή ἀνθοδέσμη τῶν προσευχῶν μας. Καί μπαίνουμε στό κλίμα τῆς κοινωνίας καί τοῦ διαλόγου.

Πρίν παραχωρήσουμε στήν ἀνθρώπινη φύση μας τήν εὐχέρεια νά ἐκφράσει τόν καημό της, τόν προβληματισμό της καί τήν ὁδύνη της, πρίν μιλήσουμε μέ συνοχή καί μέ πόνο γιά τήν προσωπική μας, ἐγκόσμια, ἀγωνία, προσανατολίζουμε τίς ὑπάρξεις μας στό «*ὑπερουράνιον καί νοερόν θυσιαστήριον*», τήν πηγή τῶν θείων δωρεῶν. Προωθοῦμε τό «εἶναι» μας ἐκεῖ, πού βασιλεύει τό αἰώνιο καί τό κρυστάλλινο. Τό Φῶς καί ἡ «Ἀλήθεια». «*Ὁ ὧν καί ὁ ἦν καί ὁ ἐρχόμενος*» (Ἀποκάλυψη α' 4). Καί μελωδοῦμε τόν «*ὕμνο τῶν θαυμασίων*» τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐναρκτήρια πράξη τῆς δοξολογίας μας δέν εἶναι ἓνα συμβατικό πρελούντιο τῆς ὕμνολογίας μας. Δέν εἶναι ἓνας τυπικός ἐμπλουτισμός τῆς προσευχῆς μας μέ ποιητικά κείμενα, πού ὕμνοῦν τό θεῖο μεγαλεῖο. Εἶναι κίνηση δυναμική καί ἀποφασιστική. Ἀλλαγή κλίματος. Καινούργια ἐμπειρία. Τῆς καθεμιάς προσωπικότητας, πού προσέρχεται στή σύναξη τῆς Ἐκκλησίας. Καί ὁλόκλη-

ρης τῆς κοινότητας. Βηματίζοντας ἀπό τό χῶρο τῆς κατοικίας μας πρὸς τό κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας λατρείας, πραγματοποιοῦμε μιά ὑπαρξιακή μετακίνηση καί μετατόπιση ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό. Ἀπό τή σχετικότητα στήν πληρότητα. Ἀπό τό χρονικά περιορισμένο στό ἄχρονο καί τό αἰώνιο. Ἀπό τήν ἐγκόσμια ἀπασχόλησή μας, στό θρόνο τῆς θείας ἀγάπης. Ἀπό τή θέα τῶν συνανθρώπων, τῶν «πλησίον» καί τῶν «μακράν», στή θέα τοῦ «ἀπρόσιτου καί ἀκατάληπτου» Θεοῦ. Ἀπό τό λόγο καί τόν ἀντίλογο τῶν γήινων ἐνδιαφερόντων καί τῶν ἰδιοτελῶν συμφερόντων, στό διάλογο μέ τόν Πατέρα «*τῶν οἰκτιρμῶν*» καί Θεό «*πάσης παρακλήσεως*» (Β' Κορινθ. α' 3). Μετακομίζουμε τήν ὑπαρξή μας ὄχι μόνο σέ ἄλλο χῶρο ἀλλά καί σέ ἄλλο κλίμα. Σέ ἄλλο περίγυρο καί σέ ἄλλη Παρουσία. Καί ζοῦμε ἄλλα ὁράματα. «Καινές» καί «ὑπέρ λόγο» οἱ λειτουργικές ἐμπειρίες μας. Οἱ οὐρανοί ἀνοίγουν. Οἱ ἄγγελοι σκύβουν. Οἱ φυσιογνωμίες τῶν ἁγίων πλημμυρίζουν τήν ἱερή παρεμβολή. Καί ὁ Θεός τῆς ἀγάπης καινίζει τήν ἀνθρώπινη φύση μας καί ἀποδέχεται τό λόγο τῆς προσευχῆς μας. «*Τά ἄνω τοῖς κάτω συνορτάζει*». Καί «*τά κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ*».

Ἄλλωστε, ὅπως σημειώνει ὁ Νικόλαος Καβάσιλας, ἡ ἴδια ἡ φύση τῆς λατρείας ζητάει αὐτό τό ἀνέβασμα. Καί ἀπαιτεῖ ὡς πρώτη ἔκφραση τή δοξολογία. Μόλις πλησιάσουμε τό Θεό, γιά νά διαλεχθοῦμε μαζί Του καί γιά νά Τοῦ προσφέρουμε τή ζωντανή λατρεία μας, μᾶς κυριεύει ἡ ἀμη-

χανία. Τά μέτρα σύγκρισης, πού ἀντλούμε ἀπό τόν κόσμο τῶν ὁρατῶν δημιουργημάτων, ἀποδεικνύονται «πεπερασμένα». Ἀνίσχυρα νά προσεγγίσουν καί νά ἐρμηνεύσουν τό ἄπειρο μέγεθος καί τό ἀνέκφραστο κάλλος. Γι' αὐτό καί στεκόμαστε ἐκστατικοί. Μικροί μπροστά στό μεγάλο Θεό. Ἐντρομοί στό χεῖλος τοῦ ἀβόλιστου Μυστηρίου. Μᾶς αἰφνιδιάζει ἡ ἐκπαγλή δόξα. Μᾶς ἐντυπωσιάζει ἡ ἀπέραντη δύναμη. Μᾶς καθηλώνει τό ἀσύλληπτο μεγαλεῖο. Καί, ὅπως εἶναι φυσικό, γεννιέται μέσα μας ὁ θαυμασμός καί ἡ ἐκπληξη. Καί ὁ θαυμασμός φέρνει στά χεῖλη μας τά λόγια τῆς δοξολογίας.

«Ἐπειτα καί αὕτη ἡ φύσις καί τό εἶκος τοῦ πράγματος ἐνταῦθα πρῶτην ἀπαιτεῖ τήν δοξολογίαν. Εὐθύς γάρ τῷ Θεῷ προσερχόμενοι, τό ἀρροσιον τῆς δόξης αὐτοῦ καί τήν δύναμιν καί τό μεγαλεῖον κατανοοῦμεν, ὃ θαῦμα καί ἐκπληξεις καί τά τοιαῦτα ἀκολουθεῖ· τούτῳ δέ ἡ δοξολογία ἐξ ἀνάγκης ἔπεται».

Ἡ διαλεκτική τοῦ μεγάλου μας συγγραφέα καί ἐρμηνευτή τῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι κλιμακωτή. Ἡ προσέγγιση στό θεϊκό θρόνο καί τό ἀνοιγμα τῆς καρδιᾶς στή λατρεία μᾶς φέρνουν «κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ» (Ἰούδα 24). Μπροστά σέ Κεῖνον, πού κυβερνάει τά σύμπαντα. Μπροστά στήν ἀπειρη Σοφία, τήν ἀκατάβλητη Δύναμη καί τή στιλπνή, ὀλοκάθαρη Ἀγιότητα. Στόν κόσμο, πού ξεπερνάει τά στενά ὅρια τοῦ χρόνου καί ἀπλώνεται στήν αἰωνιότητα. Στή λαμπρή παρουσία Ἐκείνου, πού τεχνούρ-

γησε ὀλόκληρη τή Δημιουργία καί ἔπλασε τό λογικό πλάσμα, τόν ἄνθρωπο. Στεκόμαστε, μελετᾶμε καί ἐμβαθύνουμε. Κατανοοῦμε, ὅσο μπορούμε νά κατανοήσουμε τίς διαστάσεις τοῦ Μυστηρίου. Προεκτείνουμε τήν πίστη στό ἀπύθμενο βάθος τῶν θείων ἀποκαλύψεων. Καί συλλαμβάνουμε τά δυναμικά μηνύματα τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ, τῆς βασιλείας Του, πού ὑπερβαίνει τήν ἀνθρώπινη προσέγγιση καί τήν ἐμπειρική ψηλάφηση. Τά βιώματα πού ἀποκοτῶμε μᾶς ἀνυψώνουν στίς κορυφές τοῦ θαυμασμοῦ. Ὁ λογισμός σκάβει. Ἡ πνευματική ὄραση ἀνιχνεύει. Ἡ καρδιά θερμαίνεται καί μπαίνει στό ρυθμό τῆς λατρείας. Καί τά χεῖλη ἐκφράζουν τήν πληρότητα τῶν αἰσθημάτων μέ τούς ὕμνους τῆς δοξολογίας.

Σ κέφτομαι τήν αὐθόρμητη ἀντίδραση. Τόν πηγαῖο ἀντίλογο: Τό δοξολογικό προοίμιο, πού ἀνοίγει τήν ἱεροτελεστία τῆς Θείας μας Λειτουργίας, δέν εἶναι εὐκόλη πράξη. Δέν μπορεῖ νά εἶναι τό ξέσπασμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, πού προκαλεῖ μιᾶ φωτισμένη ποίηση ἢ ἡ συγκίνηση, πού τή διεγείρει τό ἄκουσμα μιᾶς μουσικῆς δημιουργίας. Οὔτε μπορεῖ νά θεσμοθετηθεῖ σάν χρέος. Σάν στεγνή ἄσκηση τῆς προσωπικότητας, πού ὑποχρεώνεται νά ἐγκαταλείψει τίς φροντίδες καί τίς προκλήσεις τοῦ περιβάλλοντος καί νά προσηλώσει τή σκέψη καί τήν καρδιά στή λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ διάβαση τῆς γέφυρας, πού φέρνει, ἀπό τήν ὄχθη τῆς ἀνθρωποκεντρικῆς θεώρησης τοῦ κόσμου καί τῆς ὑλιστικῆς ἀπό-

λαυσης της βιολογικής εϋμερείας, στην ατμόσφαιρα του θάμβους και της μελέτης του θείου μεγαλείου, δέν είναι μιά μετακίνηση, πού ή προσωπικότητα τήν κάνει μέ εύκολία και μέ άνεση. Παγιωμένες οί συνήθειες, πού έκφράζουν τήν ιδιοσυγκρασία μας. Άναπαυμένη ή φύση μας στην πρακτική της καθημερινότητας. Στην άνεση ή στη βιοπάλη. Στην έκμετάλλευση του φυσικού πλούτου. Στην απόλαυση της ύλης. Καί στην ιδιοτελή αναμέτρηση μέ τό συνάνθρωπο. Δύσκολος ό ψυχικός μας μηχανισμός στίς απότομες αλλαγές. Δέ δρομολογείται εύκολα στόν ανήφορο, πού απομακρύνει από τό βατό και κατανοητό περίγυρο του υλικού περιβάλλοντος και εισάγει στό γνόφο της πνευματικής ανάτασης.

Όμως, αυτό πού είναι δύσκολο είναι και γνήσιο και αναγκαίο. Είναι τό άνοιγμα του καναλιου πού φέρνει στόν ώκεανό της θείας Αγάπης. Είναι ή παραχώρηση του δικαιώματος έκφρασης στό πνεύμα. Στην ύπαρξη. Είναι ό απεγκλωβισμός από «τόν κόσμον» και «τά έν τῷ κόσμῳ» (Α΄ Ιωάν. β΄ 15). Καί τό άνοιγμα του όρίζοντα της γνήσιας και άτελεύτητης ζωής. Η δυναμική αυτή κίνηση ικανοποιεί τίς λαχτάρες της ψυχής. Απλώνει τούς προβληματισμούς μας και τίς έμπειρίες μας πέρα από τά στενά όρια της ύλης και της σχετικότητας. Έναρμονίζει τόν πρόσκαιρο μόχθο μέ τόν αιώνιο όραματισμό. Ή, σωστότερα, προβάλλει τήν πρόσκαιρη προβληματική μας στην αιώνια βασιλεία του Θεού...

.....
Ιδιαίτερη σημασία έχει ή ύπομνηση, πού κάνει ό άγιος Γρηγόριος Νύσσης. Η λαχτάρα για τή δοξολογία του Θεού και ή προσπάθεια υπέρβασης των έγκοσμίων δέ διεγείρονται και δέν ενεργοποιούνται, όταν δέν υπάρχει ό έντιμος και ειλικρινής άγώνας για τή μετοχή στην καινή ζωή του Ίησου Χριστού.

«Οὐδενί γάρ τῶν μή αποθεμένων τά έργα του σκότους ή δόξα του Θεοῦ διεγίρεται».

Σέ κανένα από κείνους πού δέν αποθέτουν τή φθαρμένη φύση τους και δέν αποξενώνονται από τά έργα του σκότους, δέ διεγίρεται ή επιθυμία της δοξολογίας του Θεού.

Η Πατερική αυτή ύπογράμμιση εισάγει ένα έντονο προβληματισμό στην όλη προοπτική της λατρείας. Η μετάβαση στό Ναό και ή άφοσίωση στό έργο της δοξολογίας δέν είναι μιά άπλή τοπική μετακίνηση και μιά εύκολη ύμνολογική διαφοροποίηση. Δέν άρκει πού ξεκινάμε από τό σπίτι μας και πηγαίνουμε στόν τόπο της συναγωγής των μελών της Εκκλησίας. Ούτε ανταποκρινόμαστε στην άποστολή μας, διακόπτοντας μιά κάποια άλλη μουσική μας προτίμηση και τονίζοντας τόν ύμνο της δοξολογίας του Προσώπου και των θαυμασίων του Θεού. Η δοξολογία είναι ή άνθοφορία και ή εύωδιά της πνευματικής ζωής. Είναι τό παράγωγο της άσκησης της θέλησής μας και όλόκληρης της προσωπικότητάς μας, νά περπατάει «έν τῷ φωτί» (Α΄ Ιωάν. α΄ 7). Στην ατμόσφαιρα του θείου Φωτός. Σέ ύπαρ-

ξιακή καί δημιουργική κοινωνία μέ τόν Κύριο, πού εἶναι «τό φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ἡ' 12). Γιατί «ὁ Θεός φῶς ἐστὶ καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐάν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ περιπατοῦμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τήν ἀλήθειαν» (Α' Ἰωάν. α' 5, 6). Ὁ Θεός εἶναι φῶς. Καί γιά νά ἔχουμε μαζί Του κοινωνία καί γιά νά μπορούμε νά ὑψώνουμε εὐχαριστικά καί δοξολογικά τό βλέμμα μας καί τήν ψυχή μας στό θρόνο Του, θά πρέπει καί μεῖς νά περπατᾶμε στό φῶς. Καί νά ἐργαζώμαστε, μέ περίσκεψη καί μέ συνειδητή ἐνεργητικότητα, τά ἔργα τοῦ φωτός.

Ἡ σύνδεση τῆς δοξολογίας μέ τόν προσανατολισμό μας καί μέ τήν ποιότητα τῆς ζωῆς μας εἶναι ἄμεση. Καί ὅσο ἡ ζωή μας «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» βαθαίνει, τόσο ἡ δοξολογία μας γίνεται μελωδικότερη καί δυναμικότερη. Ὅσο ἡ προσωπικότητά μας μετακινεῖται ἀπό τό σκοτάδι τῆς ἀγνωσίας καί τῆς ἀμαρτίας στό φῶς τῆς θείας ἑλλάμψης καί στήν καθαρότητα τοῦ φωτεινοῦ βίου, τόσο ὁ ψυχικός πλοῦτος τῆς χαρᾶς καί τῆς ἐγνωμοσύνης διοχετεύονται στόν αὐλό τῆς προσευχῆς μας καί μορφοποιοῦν τό δοξολογικό μας ὕμνο.

Ἡ δοξολογική μας ἐναρκτήρια προσευχή ἀπευθύνεται στήν Ἁγία Τριάδα. Καί μνημονεύει ἰδιαίτερα, σεβαστικά καί λατρευτικά τό κάθε Πρόσωπο. Ἡ ἀναφορά αὐτή δέν εἶναι ποιητικός πλεονασμός. Ἐχει βαθύ νόημα. Καί τονίζει τή χαρά τοῦ

σώματος τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἐπίγνωση τῆς ἰδιαιτερότητας τοῦ κάθε Προσώπου τῆς Ὑπερούσιας Τριάδας.

Ὁ φωτισμένος ἐρμηνευτής μας γράφει: «Τί οὖν τό τρισσόν ἐπιφημίζει τοῦ Θεοῦ καί οὐ τό ἐνιαῖον; Οὐ γάρ εὐλογητός ὁ Θεός ἢ εὐλογημένη ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλεία, ἀλλά τοῖς προσώποις διηρημένως. “Εὐλογημένη, φησίν, ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος”, ὅτι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου πρώτης ἔμαθον ἄνθρωποι ὡς εἴη τρία πρόσωπα ὁ Θεός. Ταύτης δέ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου μυσταγωγία ἐστὶ τά τελούμενα· ὅθεν ἐν τοῖς προοιμίοις αὐτῶν ἔδει προλαμβάνειν καί κηρύττεσθαι τήν Τριάδα».

Γιά ποιό λόγο ὕμνολογεῖ τήν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τήν ἐνότητά της; Γιατί δέ λέει «εὐλογητός ὁ Θεός, ἢ εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ», ἀλλά ὕμνολογεῖ ξεχωριστά τό κάθε Πρόσωπο. Συγκεκριμένα, λέει: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Αὐτή ἡ ἀναφορά στά τρία Πρόσωπα ἔχει τό λόγο της. Ὑπογραμμίζει ὅτι, γιά πρώτη φορά, μέ τήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου μας, πληροφορήθηκαν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ὁ Θεός εἶναι τρισυπόστατος. Καί ἐπειδή ὁλόκληρη ἡ τελετουργία τῆς θείας Λειτουργίας εἶναι μυσταγωγική προσέγγιση τοῦ γεγονότος τῆς ἐνανθρώπησης, εἶναι ταιριαστό ἀπό τό προοίμιο νά φωτίζεται καί νά κηρύσσεται ἡ Ἁγία Τριάδα.

Ἡ πτυχή αὐτή τῆς λειτουργικῆς Θεολογίας, πού ἀναπτύσσε-

ται μέ τόση ενάργεια από τό Νικόλαο Καβάσιλα, δίνει εὔρος στήν ἐνατένισή μας καί στήν προσευχή μας. Ἡ Θεία μας Λειτουργία δέν εἶναι ἀπλή ἔκφραση τῶν αἰσθημάτων μας καί τῶν αἰτημάτων μας. Κατά τήν ὥρα τῆς Εὐχαριστιακῆς μας λατρείας βιώνουμε ὁλόκληρη τήν ἱστορία τῆς θείας Ἀγάπης. Τήν ἄπειρη συγκατάβαση. Τήν Πατρική φροντίδα. Τό λυτρωτικό Ἔργο. Καί τό κεντρικό γεγονός στή μακρά ἱστορία τῆς συγκατάβασης τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀγαπητικοῦ πλησιάσματος Του στή φθαρμένη ὑπόστασή μας, εἶναι ἡ Ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί τό Πάθος.

Ὅμως, ὅταν ὁ «*Λόγος σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν... ἐθεασάμεθα τήν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρά πατρός*» (Ἰωάν. α' 14). Εἶδαμε καί ἀπολαύσαμε τή δόξα Του, πού δέν ἦταν δόξα ἀνθρώπινη, ἀλλά τήν εἶχε φυσική ἀπό τόν Οὐράνιο Πατέρα, ὡς μονογενῆς Υἱός τοῦ Θεοῦ. Εἶδαμε, ζήσαμε, γευθήκαμε τήν ἀγάπη τοῦ Πατέρα. Πλησιάσαμε τό Σταυρό. Λυτρωθήκαμε. Δεχτήκαμε μέσα μας τά χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἔτσι, μέ τά γεγονότα πού πλαισιώνουν τήν ἐνανθρώπηση ἀποκαλύφθηκε στόν κόσμον καί στήν ἱστορία ὁ Τριαδικός Θεός. Ἡ Σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποκάλυψη καί φανέρωση τῆς Ἀγίας Τριάδας. Τό Πάθος καί ἡ Ἀνάσταση καί ἡ ἀποστολή τοῦ Παρακλήτου εἶναι ἡ ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου τῆς Παναγίας Τριάδας. Ἡ ἔκχυση τῆς Ἀγάπης καί ἡ σωτηρία τοῦ πλάσματος.

Ἀρχίζοντας τή Θεία μας Λειτουργία μέ τή δοξολογία τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀνοίγουμε τήν ψυχή μας στό ὑπερούσια Πρόσωπα καί φέρνουμε στό κέντρο τῆς προσοχῆς μας σύνολο τό λυτρωτικό ἔργο. Διακρίνουμε τό φῶς νά περιλάμπει τό θρόνο τῆς τρισηλίου Θεότητος. Καί κηρύσσουμε τήν πίστη στόν Τριαδικό Θεό καί στήν ἀτίμητη συγκατάβαση, πού προσφέρθηκε στό ἀνθρώπινο γένος.

Πρίν ἀπό τόν Νικόλαο Καβάσιλα μέ παρόμοιο θεολογικό στοχασμό ἐρμήνευσε τήν πράξη τῆς δοξολογίας ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης:

«*Ἐπειδὴ τοίνυν εἰς πατέρα καί υἱόν καί πνεῦμα ἅγιον ἡ πίστις ἐστίν, ἀκολουθεῖ δέ ἀλλήλοις ἡ πίστις ἡ δόξα τό βάπτισμα, διὰ τοῦτο καί ἡ δόξα οὐ διακρίνεται ἡ πατρός καί υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος. αὕτη δέ ἡ δόξα ἦν ἀναπέμπομεν τῇ ἰδίᾳ φύσει, οὐδέν ἄλλο ἐστίν ἄλλ' ἢ τῶν προσόντων τῇ μεγαλειότητι τῆς θείας φύσεως ἀγαθῶν ὁμολογία· οὐ γάρ ἐξ ἡμετέρας δυνάμεως τιμὴν προστίθεμεν τῇ ἀτιμῇ τῇ φύσει, ἀλλὰ τά προσόντα ὁμολογήσαντες τήν τιμὴν ἐπληρώσαμεν*» (Ἡρακλειανῶ αἰρετικῶ 9, 10, Jaeger, VIII, II, 77).

Ἡ πίστη μας ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τήν Ἁγία Τριάδα. Τόν Πατέρα καί τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα. Καί τήν πίστη μας τήν ἀκολουθεῖ, ὡς φυσική ἐξέλιξη, ἡ δοξολογία τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Ἀγάπης καί ἡ δοξολογική προσέγγιση καί ἡ ἐνταξη στήν Ἐκκλησία μέ τό βάπτισμα. Ἐπόμενο εἶναι ἡ δοξολογική λατρεία, πού προσφέρουμε στή μιά φύση τοῦ Θεοῦ,

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

(Ζ)

Οἱ γλυκοὶ καρποὶ τῆς ἐξορίας

Ἡζωὴ στὴν ἐξορία δέν εἶναι κάτι ἀπλό, συνηθισμένο καὶ βατό γιὰ τόν κάθε ἄνθρωπο. Ἐξορία εἶναι ὁ χῶρος στὸν ὁποῖο δοκιμάζεται ἡ πίστη καὶ ἡ ἀφοσίωση στὸν Θεό. Εἶναι ἡ περιπέτεια πού συνταράσσει τό οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης γιὰ νά μετρήσει τίς ἀντοχές της. Γιὰ νά διαπιστώσει ἂν ἡ θεμελίωση τῆς πνευματικῆς ζωῆς της ἔχει σταθερό θεμέλιο, ὥστε νά ἀντέχει τίς θύελλες. Ἐξορία εἶναι ἕνας μέγας σταυρός, γιὰ νά ἀποδείξει ὁ ἄνθρωπος τὴν πνευματικὴ του ὠριμότητα. Νά δείξει πῶς μπορεῖ νά χρησιμοποιεῖ τίς πλέον ἀντίξοες καταστάσεις, πού προκύπτουν στὴ ζωὴ του, ὡς μονοπάτι γιὰ τὴ σωτηρία του. Ἡ ἐξορία εἶναι ὁ δύσβατος

δρόμος γιὰ τοὺς λίγους, πού ἀδυνατεῖ κανεὶς νά τὸν περπατήσει χωρὶς τὴν πλήμμουρα τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἴσως κάποιος θεωρήσει τὴ χρησιμοποίηση τῆς λέξης «ἐξορία» γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ Ἀττικῆς Νικόδημου ὑπερβολικὴ. Δεῖτε ὅμως μιὰ πραγματικότητα. Ὑπέστη ἐκτόπιση ἀπὸ τὴν μητρόπολή του μέ τὴ σύμπραξη Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, δηλαδή, Σεραφεῖμ, μέ τὴ στενὴ παρέα του, πού ἐργάσθηκαν ὅλη αὐτὴ τὴν ἀνωμαλία, ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τῆς δικτατορίας τοῦ Ἰωαννίδη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἐπιβλήθηκε ἡ ἐκτόπισή του διὰ τῶν ἀστυνομικῶν δυνάμεων. Ἀφαιρέθηκε τό δικαίωμα δικαστικῆς προ-

νά ἀποτελεῖ ὁμολογία τῶν ἀγαθῶν, πού τὰ τρία Πρόσωπα τῆς μιᾶς Θεότητος προσφέρουν σέ μᾶς. Ἐμεῖς, καθὼς ἀναφέρουμε τὴ λατρεία μας καὶ τὴ δοξολογία μας, δέν προσθέτουμε στὴν ἀτίμητη Φύση τοῦ Θεοῦ κάτι ἀπὸ τὴ δική μας δύναμη, ἀλλὰ ὁμολογοῦμε

τὰ θεῖα προσόντα καὶ ἀπονέμουμε, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, τό σεβασμό, τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀφοσίωση.

+ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

στασίας πού έχει και ο τελευταῖος πολίτης μιᾶς χώρας, ἀκόμα και ο κατηγορούμενος τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου.

Ἀπό κεῖ και πέρα βρέθηκε παραγκωνισμένος σέ τόπο πού ο ἴδιος δέ θέλησε. Ἀναγκάστηκε, λοιπόν, σέ διπλή περιθωριοποίηση. Ἐκκλησιαστικά ἐκδιώχθηκε ο πατέρας ἀπό τά πνευματικά του παιδιά. Ἀναγκάστηκε, λοιπόν, νά κρατήσει, χωρίς τή θέλησή του, αὐτή τήν ἀπόσταση γιά νά μή δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα στά παιδιά του, πού ἀναγκάζονταν νά δεχθοῦν ἕνα δοτό πατέρα. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, μιὰ δράκα ἰσχυρῶν ἐπισκόπων τῆς ἐποχῆς βυρσοδομοῦσαν ἐναντίον του και ἐναντίον τῶν ἄλλων 11 ἐκθρονισθέντων ἀδελφῶν του. Οἱ ὑπόλοιποι μητροπολίτες, ἀκόμα και οἱ στενοί φίλοι τῶν δώδεκα, διακατέχονταν ἀπό ἕνα μεγάλο φόβο μήπως ὑποστοῦν και αὐτοί τά ἴδια δεινά. Καί γιά τό λόγο αὐτό στάθηκαν σέ ἀπόσταση. Πολλές φορές, ο μαρτυρικός ἐπίσκοπος θά μπορούσε νά προσφέρει τό ψαλμικό: *«οἱ φίλοι μου, και οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μοι ἤγγισαν και ἔστησαν, και οἱ ἔγγιστά μου ἀπό μακρόθεν ἔστησαν. Καί ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τήν ψυχὴν μου, και οἱ ζητοῦντες τά κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας, και δολιότητας ὅλην τήν ἡμέραν ἐμελέτησαν»*. Ἀκόμα και μιὰ καλημέρα φοβόνταν νά ἀνταλλάξουν μαζί του στενοί φίλοι του μητροπολίτες. Μή μιλήσουμε και γιά ἕνα λόγο συμπαραστάσης, πού σέ μιὰ δύσκολη στιγμή πε-

ριμένει κανεῖς ἀπό τόν φίλο του. Καί τό ἱερατεῖο ἔδειξε τήν ἴδια ἐπιφυλακτική στάση. Τό χειρότερο εἶναι ὅτι, μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, ἀκόμα και ἡ χορεία αὐτῆ τῶν «φίλων» ἀρχιερέων και ἱερέων, γιά νά δικαιολογήσουν τή δική τους δειλία, ἄρχιζαν νά προφασίζονται «προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις», ρίχνοντας εὐθύνες και στὸν ἴδιο και στοὺς διωκόμενους 11 ἀδελφούς του -λές και ἐκεῖνοι φταίγανε γιά ὅλη αὐτή τήν ἀνωμαλία στήν Ἐκκλησία. Ἐκτός ὁμως ἀπό τή διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας και ἡ Πολιτεία συμμάχησε μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφεῖμ και στέρρησε γιά 14 ὁλόκληρα χρόνια στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα πού έχει και ο πιό μέγας κατάδικος, ὅπως τή δικαστική προστασία. Ἐξασφαλισμένη εἶχαν Ἐκκλησία και Πολιτεία τή συμμαχία τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους και τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐνημέρωσης. Αὐτή ἡ κατάσταση ἀποκλεισμοῦ και ἀπομόνωσης ἀπό τίς διοικήσεις Ἐκκλησίας και Πολιτείας, πού συνοδευόταν και ἀπό στιγματισμό, ἐξοστρακισμό ἔξω τῆς παρεμβολῆς και διαρκῆ διωγμό, πῶς ἄλλοιῶς μπορεί νά ὀνομασθεῖ παρά «ἐξορία»;

Ξεκινώντας τό δρόμο τῆς ἐξορίας ἔγραψε στο ἡμερολόγιό του: *«18-07-1974. Μάζεψα τά πράγματά μου γιά νά ἀναχωρήσω. Παραδίδομαι στήν ἀγκάλη τοῦ ζῶντος Κυρίου μου. Δέν ξέρω τήν ἔκτασι τῆς περπύτειάς μου. Δέν μέ ἀνησυχεῖ αὐτό. Ἐμπιστεύομαι τήν ὑπαρξί μου στή δική του ἀγάπη»*. Ἔτσι ξεκίνησε τή ζωή τῆς ἐξορίας,

παραδίνοντας την ύπαρξή του μέμπιστοσύνη στην αγάπη του Θεού. Πιό πρίν (στις 16 καί 17-5-1974), όταν του άποσποῦσαν βίαια 2 κομμάτια τῆς ἐπαρχίας του, ἔγραφε: «...*Άπόψε εἶμαι ἄρκετά ἥρεμος. Ὁ χωρισμός ἀπό τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, τά ὁποῖα διηκόνησα καί προσπάθησα νά βοηθήσω, ὅλες αὐτές τίς ἡμέρες μου φαινόταν ἀνυπόφορος. Ὅμως ἀπόψε ἀποδέχομαι ἐν εἰρήνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ... Ὁ Κύριος μου χάρισε τή γαλήνη Του. Τό κύμα τοῦ πόνου ἔσπασε μέσα μου. Νοιώθω μιὰ δύναμι μέσα στην αγάπη τοῦ Θεοῦ*». Παρά τόν ἀνυπόφορο πόνο ἀποδέχεται ἐν εἰρήνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος τοῦ χαρίζει τήν ψυχική γαλήνη. Τόν κάνει νά αἰσθάνεται δυνατός μέσα στην ἀσθενεία του (ὁ Κύριος τό εἶχε πεῖ στόν ἀπόστολό Του: «*ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται*»). Μὲ τή συνείδηση νά μή καταμαρτυρεῖ κάτι γιά τήν τόσο ἄδικη τιμωρία του, μέ ἀποδοχή τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι «*ὁ κύριος τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἱστορίας*», ὅπως γράφει ἀλλοῦ στό ἡμερολόγιό του, καί παραδομένος μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στην αγάπη τοῦ Θεοῦ, ξεκίνησε τό μακρὺ ταξίδι τῆς ἐξορίας καί τῶν διωγμῶν. Ἡ στάση του αὐτῇ τοῦ ἔδινε πολλή μεγάλη δύναμη καί στην προσωπική πνευματική ζωή του ἀλλά καί στόν τιτάνιο ἐκκλησιαστικό ἀγῶνα πού ἔμελλε νά ξεκινήσει ἀπὸ τή στιγμή αὐτή καί μετὰ. Συνήθιζε πάντα καί προέτρεπε: «*Τίς ἁμαρτίες νά προσέχουμε, ἐκεῖ εἶναι ὁ μέγας κίνδυνος γιά τήν ὑπαρξή*

μας καί ὄχι οἱ ἔξωθεν ἐπιβουλές». Καί θύμιζε πάντα τήν ὑπέροχη ὁμιλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «*Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδὲς παραβλάψαι δύνата*». Αὐτόν δηλαδή πού δέν ἀδικεῖ τὸν ἑαυτό του (μέ τίς ἁμαρτίες του) κανεῖς δέν μπορεῖ νά τὸν παραβλάψει (οὔτε πειρασμοὶ δαιμόνων, οὔτε διωγμοὶ ἀνθρώπων).

Σ' αὐτῇ τῇ θέσῃ θά περιοριστοῦμε στην ἀφανῇ, «ἐν ταπεινώσει καί διωγμῷ» διακονία του στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Σάββα, στην Ἁγία Παρασκευή. Ἀρχισε νά λειτουργεῖ ἀπὸ τήν πρώτη μέρα (20-7-1974). Λειτουργοῦσε πολλές φορές μέ τοὺς συνεξόριστους ἀδελφούς του. Σέ πλεῖστες περιπτώσεις πρίν τίς συζητήσεις τους καί τίς ἀποφάσεις τους προηγεῖτο θεῖα λειτουργία. Ἦταν μιὰ ἐπισκοπική ὁμήγυρη πού εἶχε ἀπεκδυθεῖ κάθετί πού σχετίζεται μέ τήν κοσμική ἐξουσία καί βρισκόταν σέ Ἁγιοπνευματική κοινω-νία μέσα στό μυστήριό τῆς Εὐχαριστίας πού τελεῖτο σέ μιὰ ταπεινὴ κατακόμβη. Στίς εὐχαριστιακές αὐτές συνάξεις ἄρχισαν σιγά-σιγά νά προσέρχονται παλαιοὶ γνωστοὶ πού ἀψήφησαν τοὺς διωγμούς καί κατατρεγμούς καί τήν ἐκτόπιση τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας, πού ἔγιναν ἄνευ παραμικρῆς αἰτίας. Οἱ ἄγνές ψυχές τους μποροῦσαν καί διατηροῦσαν τήν κοινωνία τῆς αγάπης καί στίς πιό δύσκολες στιγμές γιά τοὺς πο-νεμένους καί διωκομένους πατέρες τους. Κοντὰ σ' αὐτοὺς ἄρχισαν νά προσέρχονται καί ἄλλοι ἄνθρωποι πού μάθαιναν γιά τὸν ταλαιπωρη-

μένο αυτό επίσκοπο, πού παρέμενε ήρεμος και γαλήνιος, παρά την άδικία έναντίον του, άποκομμένος και στιγματισμένος από την θεσμοθετημένη διοίκηση της Έκκλησίας, νά λατρεύει τό Θεό και νά βρίσκεται κοντά στους ανθρώπους και τίς ανάγκες τους. Από την πρώτη στιγμή έβαλε τό πετραχίλι και άρχισε νά έξομολογεϊ. Ή γαλήνη της μόνωσης και ή άγόγγυστη άρση του σταυρου του στην καθημερινή ζωή του τόν έκανε ένα μαγνήτη πού προσείλκυε τούς ανθρώπους κοντά του. Ψυχές πονεμένες και τραυματισμένες από τίς καταιγίδες της ζωής, υπάρξεις καταρρακωμένες από τή ζωή της άμαρτίας έρχονταν κοντά του γιά νά βρούν τή λύτρωση μέσα από τά μυστήρια της Έκκλησίας. Νέοι άποπροσανατολισμένοι, άνησυχοι, μέ έντονη άναζήτηση γιά άξίες πού μπορούν νά «πληρώσουν» τήν ύπαρξή τους προσέφευγαν γιά νά τούς δώσει όραματισμό, νά άνοίξει τόν όρίζοντα των άναζητήσεών τους, γιά νά άνακαλύψουν τόν προορισμό της ζωής τους. Τό μικρό έκκλησάκι μέ τίς συχνές λειτουργίες και άγρυπνίες του, μέ τό μυστήριο της έξομολόγησης έγινε ένα έργαστήριο αγιότητας γιά πλείστους ανθρώπους. Πόσες και πόσες ιερατικές και μοναχικές κλήσεις δέν ξεκίνησαν από τήν ταπεινή αυτή κατακόμβη;

Τό ταπεινό αυτό σπίτι, πού ήταν ή κατοικία γιά τόν μητροπολίτη Αττικής Νικόδημο γιά περισσότερο άπό μία δεκαετία, ήταν και ο χώρος μελέτης και συγγραφής. Έκμεταλ-

λευόμενος τήν εύχέρεια χρόνου πού είχε τώρα πλέον ξεκίνησε συστηματική μελέτη των Πατέρων της Έκκλησίας. Ή μελέτη των Πατέρων από τόν μητροπολίτη Αττικής Νικόδημο, όλη αυτή τήν περίοδο του πόνου και του άναβρασμού στά έκκλησιαστικά πράγματα, ήταν συνεχής και συστηματική. Απλώθηκε στά κείμενα όλων των Πατέρων, από τήν άποστολική και μεταποστολική περίοδο, στην χρυσή περίοδο των Καππαδόκων Πατέρων και του Χρυσοστόμου, στην περίοδο του Δαμασκηνού και του Μαξίμου του όμολογητου και μέχρι των άκόμα μεταγενεστέρων Γρηγορίου Παλαμά και Καβάσιλα. Δυό καρποί της συστηματικής αυτής μελέτης ήταν ή άποδελτίωση των Πατέρων στη συνάφεια της λειτουργικής θεολογίας, καθώς και ή μετάφραση κλασικών, βασικών κειμένων του 1ου και 2ου αιώνα στην άπλή δημοτική γλώσσα.*

Σέ καιρούς, επίσης, θλίψεως, περιπέτειας και πόνου ο Αττικής Νικόδημος έβρισκε τό κουράγιο νά άσχοληθεϊ σοβαρά μέ τή θεολογία. Τήν έβλεπε πάντα στενά συνδεδεμένη μέ τή ζωή της Έκκλησίας. Κατέβαλε, λοιπόν, μεγάλες προσπάθειες, γιά νά συγγράψει πλήθος θεολογικές μελέτες. Δέν έκανε θεολογία του σπουδαστηρίου, πού άπευθύνεται στους λίγους, τούς ειδικούς και από αυτούς μόνο κατανοεΐται, αλλά θεολογία πού εΐναι ο άρτος ο πνευμα-

*Τή δεύτερη αυτή έργασία προσπαθοΐμε ήδη νά τήν εκδώσουμε.

Ἡ στάση τοῦ Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος Νικοδήμου στό ἐκκλησιαστικό πρόβλημα

1. Μετά τίς ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε.

Σκοπός αὐτῆς τῆς στήλης εἶναι νά ἀντιμετωπίσει μέ τεκμηριωμένο τρόπο κάποιους μύθους πού προβλήθηκαν καί προπαγανδίσθηκαν γύρω ἀπό τή στάση τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτη Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος Νικοδήμου στό ἐκκλησιαστικό πρόβλημα. Μύθους πού παρουσιάστηκαν ὡς γεγονότα πραγματικά γιά νά ἐπηρεάσουν τίς συνειδήσεις τῶν ἀπλῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Μέ τούς μύθους αὐτούς ἐγένεή προσπάθεια νά στιγματιστεῖ ὁ ἀγωνιστής ἐπίσκοπος ὡς σκληρός, ἄτεγκτος, ἀπόλυτος, ἀδιάλλακτος, ἀνυποχώρητος, ἀρνούμενος νά ἐπικοινωνήσῃ, νά συνεργαστεῖ, νά συνδιαλλαγῇ μέ τούς ἄλλους μητροπολίτες καί νά καταλή-

 τικός, πού προσφέρεται στό λαό τοῦ Θεοῦ καί γι' αὐτό πρέπει νά εἶναι ἀπλή καί κατανοητή σέ ὅλους. Ἡ θεολογική παραγωγή του, μέχρι τή μέρα τῆς κοίμησής του, ξεπερνάει τά 70 βιβλία. Πολύ σημαντικά εἶναι, ἐπίσης, καί τά βιβλία προβληματισμοῦ στή σύγχρονη πραγματικότητα. Τόν βασάνιζαν πολύ οἱ ἐκτροπές τῆς ἐποχῆς μας καί προσπαθοῦσε νά τοποθετηθεῖ κριτικά μέ τήν πειθῶ, σέ διάλογο μέ τόν σημερινό ἄνθρωπο. Καί στή λογοτεχνία

ξεῖ σέ μιά συναινετική λύση. Μέ ἄλλα λόγια, φορτώθηκε ὅλο τό βάρος τῆς μή ἐπιλύσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος ἐκεῖνος, ἐνῶ παρουσιάσθηκαν τόσο ἡ πλευρά τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καί οἱ ἐπίσκοποι πού κινήθηκαν παρά τούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ ἰσχύοντος νομοθετικοῦ πλαισίου ἀθῶοι.

Ἕνας μῦθος καταρρίπτεται, ὅταν κάποιος ἀφήσῃ ἅπλετο φῶς νά φωτίσῃ τά πάντα. Μόνο στό φῶς τῆς ἀλήθειας ἀποκαλύπτονται τά ψέματα τοῦ σκότους καί οἱ σκοτεινές ἰδιοτέλειες αὐτῶν πού ρίχνουν τή λάσπη, γιά νά καλύψουν τήν αὐθαιρεσία καί τήν παρανομία τους.

Ὅταν ὁμως κάποιος παρανομεῖ, ὁμως εἶχε ἐπίδοση. Ἐγραψε ἱστορικά διηγήματα πού ἐξαίρουν μορφές τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγραψε καί σύγχρονα διηγήματα, ὁμως, πού ἀποσκοποῦν μέσα ἀπό μιά μυθιστορηματική πλοκή, νά προβληματίσουν τή σημερινή νεολαία γιά τίς ἐπιλογές της.

Ὅμως, ἡ ἐξορία δέν εἶχε μόνο ὅλη αὐτή τήν πνευματική καρποφορία. Εἶχε καί μεγάλους ἐκκλησιαστικούς ἀγῶνες. Αὐτά, ὁμως, στή συνέχεια.

Ἀρχιμ. Εἰρηνάιος Μπουσδέκης

ένώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, καί συνεχίζει τήν πτώση του ρίχνοντας τήν ἐνοχή καί τίς εὐθύνες στό ἄθωο θύμα του, μέ τήν κατασυκοφάντησή του, ἡ ἐνοχή του, γιά τή δεύτερη αὐτή πτώση του, εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερη.

Σκοπός ὅμως δικός μας δέν εἶναι νά ρίξουμε εὐθύνες καί νά στιγματίσουμε ἀνθρώπους, ἀλλά νά ἀποδείξουμε τό ψέμα τῶν ἰσχυρισμῶν κατά τοῦ Ἀττικῆς Νικοδήμου, κι ἔτσι νά ἀποκαταστήσουμε τήν ἀλήθεια. Ἡ προσπάθειά μας αὐτή θά γίνει μέ ἀδι-αμφισβήτητα ντοκουμέντα πού ἀποδεικνύουν τό ἀληθές τῶν γραφομένων.

Θά περιορίσουμε τήν κατάρριψη αὐτῶν τῶν μύθων στήν περίοδο μετά τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας (Σ.τ.Ε.) -1990. Μέχρι τότε ὁ μακαριστός μητροπολίτης μας στιγματίζε τήν Κανονική ἐκτροπή στά πράγματα τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἐκπτώση τῶν 12 μητροπολιτῶν καί καλοῦσε τήν Ἐκκλησία νά ἐπανεντροχιαστεῖ στά πλαίσια τῶν Κανόνων. Παράλληλα, ἀπαιτοῦσε ὡς Ἑλληνας πολίτης νά ἔχει τή δυνατότητα τῆς δικαστικῆς προστασίας. Νά μπορεῖ ἐνώπιον ἑνός διοικητικοῦ δικαστηρίου (τοῦ Σ.τ.Ε.) νά προσβάλει τίς παράνομες πράξεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ὁ μητροπολίτης εἶναι ὄργανο διοικήσεως ἑνός Νομικοῦ Προσώπου Δημοσίου Δικαίου -τῆς μητροπόλεώς του. Ὅταν, 14 χρόνια μετά τήν ἐκπτώσή του, τοῦ δόθηκε ἡ δυνατότητα νά κριθεῖ ἀπό τό ἀνώτατο δικαστήριο ἡ ὑπόθεσή του, βρέθηκε, τό 1990, μέ μιά ἀπόφαση τοῦ Σ.τ.Ε., δικαιωμένος. Τό Σ.τ.Ε.

ἔκρινε τίς πράξεις ἐκπτώσεώς του καί τῶν ἄλλων ἑνδεκα ἀδελφῶν του (ὅσων βρίσκονταν στή ζωή καί ὅσων εἶχαν φύγει μέ τήν πικρία στά χεῖλη) παράνομες καί τόν ἴδιο (καί τοὺς ἄλλους 6 ἐπιζῶντες) νόμιμο μητροπολίτη στή μητρόπολή του.

Δίνουμε σήμερα ἓνα ντοκουμέντο πού ἀποτελεῖ τό πρῶτο κείμενο τῶν 6 ἐκ τῶν 7 ἐπιζώντων* μετά τίς πρῶτες (13 τόν ἀριθμό) αὐτές ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε., πού δημοσιεύτηκαν στίς 30 Ὀκτωβρίου 1990. Ἀπευθύνεται ἀπό τοὺς 6 πρός τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τό μόνο πού λέμε προκαταβολικά εἶναι ὅτι τό κείμενο αὐτό γράφηκε σέ συγκέντρωση τῶν 6 μητροπολιτῶν στό γραφεῖο τοῦ νομικοῦ συμβούλου τους καί γράφηκε ἀπό τόν μακαριστό Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος Νικόδημο. Κείμενο τοῦ Νικόδημου εἶναι αὐτό πού θά διαβάσετε παρακάτω, τό ὁποῖο ἐνέκρινε καί προσυπόγραψε ἡ ὁμήγουρη. **

“Ἐν Ἀθήναις τῇ 5ῃ Νοεμβρίου 1990

Πρός τήν

Ἀγίαν καί Ἱεράν Σύνοδον

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εὐσεβάστως καί κατά ἱερόν ἐπισκοπικόν καθῆκον, γνωστοποιούμεν

*ὁ μητροπολίτης Διδυμοτείχου καί Ὁρεστιάδος Κωνσταντῖνος, ζήτησε, μόνο ἂν λυθεῖ τό θέμα τῶν ἄλλων 6, νά παραληθεῖ λόγω γήρατος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμι, ὅμως, τοῦ ἔστειλε ἀμέσως χαρτί ὅτι ἀποδέχεται τήν παραίτησή του

**Δεῖγμα τῆς γραφῆς τοῦ κειμένου ἀπό τόν Νικόδημο βλέπουμε καί στήν παράγραφο 3 πού ἔχει τή λέξη “ἀφίνει” μέ “ι” κάτω πού συνήθιζε σάν ἄλλο τυπο γραφῆς

εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τὰς ἀκολουθούς προθέσεις καὶ ἀποφάσεις μας.

1. Ἡ πρόσφατος ἀπόφασις τοῦ Ἀνωτάτου Διοικητικοῦ Δικαστηρίου τῆς χώρας, τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀκύρωσε τόσο τὴν ἀπόφασιν ἐκπτώσεως ἀπὸ τῶν Ἀρχιερατικῶν μας θρόνων, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει τό συν-οδικόν σχῆμα τοῦ πρώτου ἐξαμήνου τοῦ 1974, ὅσον καὶ τὰ προεδρικά διατάγματα, τὰ ὁποῖα συνώδευσαν τὴν ἀπόφασιν αὐτήν. Συνέπεια τῶν ἀκυρωτικῶν αὐτῶν ἀποφάσεων εἶναι ὅτι ἡμεῖς ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν πρό αὐτῶν κατάστασιν, δηλαδή εἰς τὴν κανονικὴν καὶ νόμιμον θέσιν τῶν ποιμεναρχῶν τῶν Ἱερῶν μας Μητροπόλεων. Ὑπόχρεοι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων καὶ μέ προσευχήν καὶ ἐπίκλησιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος μεταβαίνομεν εἰς τὰς ἐπαρχίας μας πρὸς ἄσκησιν τῆς ἱεραῆς καὶ ὑπευθύνου διακονίας μας.

2. Εἰς τὴν ὀριακὴν ταύτην καμπὴν τῆς προσωπικῆς μας ἱστορίας καί, ὅπως πιστεύομεν, καὶ τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπιθυμοῦμεν νὰ δηλώσωμεν εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφούς Ἱεράρχας ὅτι πρόθεσὶς μας καὶ διακαὴς πόθος μας εἶναι ἡ ἐπούλωσις τῶν πληγῶν καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐνότητος τοῦ σώματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας. Τὴν στιγμὴν ταύτην μέ δυναμικὴν κίνησιν, κατενώπιον τοῦ Ἀρχιποίμενος Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραμερίζομεν τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἐκέρασεν εἰς ἡμᾶς ἡ δεκαεπταετής περιπέτεια καὶ ὁραματιζόμεθα τὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀληθινῇ κοινωνίᾳ Χριστοῦ συμμετοχὴν εἰς τό ζωοπάροχον Ποτή-

ριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐπιθυμοῦμεν "σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης" νὰ αὐξήσωμεν "εἰς Αὐτόν τὰ πάντα". Οἱ καιροὶ εἶναι τόσο δύσκολοι, ὥστε ἡ διάσπασις καὶ ἡ ἀντιπαράθεσις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἱεραρχίας νὰ ἀποτελῇ παράτολμον καὶ ἐπικίνδυνον κίνησιν. Ἡμεῖς, ὅπως θὰ ἔχετε διαπιστώσει, ἀπεφύγαμεν καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἡμέρας ὁποιανδήποτε ὀξείαν ἀνακοίνωσιν, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διευκολύνωμεν τὴν προσέγγισιν καὶ τὴν ἐν ἀγάπῃ συνεννόησιν. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἀπὸ ὅλους τοὺς συναρχιερεῖς μας θὰ ἐκτιμηθῇ ἡ πρωτοβουλία μας αὐτή καὶ θὰ καταβληθῇ προσπάθεια οἰκοδομῆς τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας καὶ ἐνότητος.

3. Δέν ἀγνοοῦμεν ὅτι ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἀφίνει ἐκθέτους Ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ ἔτη παρεδρεύουν εἰς τό Ἱερόν Θυσιαστήριον. Δέν ἐπιχαίρομεν δι' αὐτό. Ἐχοντες θησαυρισμένην εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ὀδύνην τῶν δεκαεπτὰ ἐτῶν, δέν ἐπιθυμοῦμεν νὰ γευθῇ οἷοσδήποτε ἐκ τῶν συλλειτουργῶν μας παρομοίαν ταλαιπωρίαν. Καὶ δηλοῦμεν ὅτι μεθ' ὅλου τοῦ σώματος καὶ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Διμηνιαῖο Δελτίο

Ἐκκλησιαστικῆς Ἐνημέρωσης

Κωδικός 2360

Ἰδιοκτήτης-Ἐκδότης

Ἀρχιμανδρίτης

Εἰρηναῖος Μπουσδέκης

Διεύθυνση: 190 11 Αὐλῶν-Αττικῆς

Τυπογραφεῖο Κωνσταντίνου Σανιδᾶ

Ἰωαννίνων 6, Μοσχάτο

ISSN 1790-482X

ἐν ἔκτενεϊ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος θά ἀναζητήσωμεν τὴν συντομωτέραν καὶ προσφορωτέραν μεθόδουσιν πρὸς ἀποκατάστασιν ἀμετακλήτου ἐνότητος καὶ ἀληθοῦς συμπνοίας εἰς τὸ ἀνώτατον κλιμάκιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας.

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ

Ἐλάχιστοι ἐν Χριστῶ ἀδελφοί

Ὁ Ζακύνθου Ἀπόστολος

Ὁ Θεσσαλιώτιδος Κωνσταντῖνος

Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Νικόδημος

Ὁ Λαρίσης Θεολόγος

Ὁ Παραμυθίας Παῦλος

Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Σεραφεῖμ”

Βλέπετε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀττικῆς Νικοδήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν του τῇ στιγμή πού ἔχουν πετύχει μιά μεγάλη νίκη κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς παρανομίας στήν Ἐκκλησία. Χωρίς ζητωκραυγές καὶ ἐξαλλοσύνες. Δίχως πνεῦμα μίσους καὶ ἐκδικητικότητας κατὰ τῶν ἐπισκόπων πού τοὺς βασάνισαν 17 ὀλόκληρα χρόνια. Οὔτε μέ πολεμική διάθεση γιά ἐπίλυση διαφορῶν μέ τή βία. Ξεδιπλώνουν μέ λιτότητα τίς προθέσεις καὶ τοὺς πόθους τους μετά τίς δικαστικές ἀποφάσεις:

-τόν παραμερισμό τῶν πικριῶν πού γεύτηκαν

-τὴν ἀποφυγὴ τῆς ὀξύτητος ἐξ ἀρχῆς

γιά τὴν διευκόλυνση τῆς προσέγγισης καὶ συνεννόησης μεταξύ τῶν δύο πλευρῶν

-τὴν διάθεση γιά ἐπούλωση τῶν πληγῶν

-τὴν ἐπιδίωξη ἀποκατάστασης τῆς ἐνότητος στό σῶμα τῆς Ἱεραρχίας

-τὴν θερμὴ θέληση γιά συμμετοχή, ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀληθινῇ κοινωνία, στό ποτήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὅλων τῶν ἐπισκόπων

-τὴν ρητὴ διατύπωση πὼς δέν ἐπιθυμοῦν νά περάσουν τὴν ἴδια περιπέτεια -τῆς ἔκπτωσης ἀπὸ τοὺς θρόνους τους- μέ τὴ δική τους, οἱ θιγόμενοι, ἀπὸ τίς ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε., διάδοχοί τους στοὺς θρόνους τους

-καὶ τέλος, τὴν ἀποφασιστικότητά τους ἀναζήτησης ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ τῆς πιὸ σύντομης καὶ πιὸ πρόσφορης μεθόδουσης πού θά ὀδηγήσει στήν ἀμετάκλητη ἐνότητα στό κλιμάκιο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας.

Μέ αὐτὸ τὸ ἥπιο, συναινετικό, ἐνωτικό καὶ Ἁγιοπνευματικὸ κλίμα ξεκίνησαν τίς συνεννοήσεις μέ τὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας μετά τίς ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε. οἱ 6 μητροπολίτες, καὶ ἐκφραστής στό παραπάνω κείμενο αὐτοῦ τοῦ κλίματος αὐτός πού τὸ ἔγραψε, ὁ Ἀττικῆς Νικόδημος.

Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Μπουσδέκης

Ἡ «Ἐλεύθερη Πληροφόρηση» στό διαδίκτυο.

Διεύθυνση: www.el-pliροφορισι.gr

Καὶ οἱ Ἐκδόσεις «Σπορά» στό διαδίκτυο

(γιά μιά γνωριμία μέ τὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ

Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Νικοδήμου)

Διεύθυνση: www.spora.gr